Lính giỏi mở đàng

Lịch-sử các nhà truyền-giáo trứ-danh

JOHN GIBSON PATON

CHƯƠNG THỨ NHỨT

BỊ ĐÒN OAN!

MAU như gió, một cậu bé vừa bước vào bếp của căn nhà nhỏ-hẹp, ưa nhìn, vừa nói lớn rằng: «Má ơi, con không khi nào đi học nữa!»

Luồng gió đông cũng thổi vào, cuốn theo mấy ngọn lá vàng còn sót và đẩy cửa kêu cọt-kẹt.

Mẹ bình-tĩnh hỏi:

—Sao vậy, *John*?

—Thưa má, con bị đánh-đập một cách không công-bình. Má nghĩ coi: không biết ai xóa bài toán thầy giáo viết trên bảng đen để mai làm. Chắc là một trò lớn ở lớp khác đã làm như vậy trong lúc ra chơi. Con không biết tại sao thầy giáo lại tưởng con xóa để khỏi phải làm. Con thưa rằng con không xóa, thì thầy liền bảo con nói dối, rồi lấy gậy đánh con!

JOHN GIBSON PATON (1824-1907)

John nói lớn hơn, thành ra cái giọng la-hét bất-bình. Cậu đỏ mặt, tía tai, vừa thẹn vừa giận. Cậu lại nghiến răng mà rằng:

—Con không khi nào đi học nữa, không khi nào! Thầy giáo đó là đồ thô-bỉ, con ghét hắn quá.

Đoạn, cậu ném sách trên bàn, nhào vào đầu gối mẹ, gục đầu nơi lòng mẹ, nước mắt chan-hòa, khóc nức-nở đến nỗi chuyển-động cả thân-thể. Bà mẹ bình-tĩnh đợi cơn bão-tố ghê-gớm qua đi, rồi dịu-dàng vuốt-ve mái tóc rối-bù mà rằng:

—Nầy con, má sẽ sắp-đặt việc đó, con sẽ coi. Con nên có lòng bình-an.

John lần lần nguôi dạ, ngước mặt đầm-đìa dòng lụy cho mẹ hôn một cái. Mẹ lại nói:

—Nầy *John*, con cứ đi học nhớ? Mẹ biết rõ rằng con muốn học-hành, và trong hạt nầy chỉ có một nhà trường ấy. Nếu con trưởng-nam, mà ta rất mực tin-cậy, sẽ là một kẻ dốt-nát, thì ta làm thế nào đây? Con sẽ chịu để các em trai em gái trỗi hơn mình sao?

Trước hết cậu bé cố-quyết không chịu. Không, cậu chẳng khi nào đi học nữa, chẳng khi nào. Nhưng cách vài ngày, cậu thôi chống-cự, và sau-rốt cậu thở dài, cắp sách đi học.

Trong thời-kỳ đó, thầy giáo chẳng nhơn-hậu đâu, học-trò chẳng được đối-đãi tử-tế như ngày nay. Sai-lạc một chút, lầm-lỗi một chút, kìa, chiếc bê *(férule)* đã in mạnh trên tay hoặc trên lưng học-trò!

Cậu *John* cực chẳng đã lại phải đi học. Trống ngực đánh thình-thình, cậu run-rẩy mở cửa lớp. Yên-lặng như tờ, chẳng ai tiếp-rước cậu. Có thể nghe tiếng cây kim găm (đinh ghim) rơi

xuống đất. Thầy giáo ngồi trên bàn giấy, giương mắt ngó chăm cậu bé đang ngập-ngừng đi đến nơi mình. Thình-lình thầy lớn tiếng hỏi rằng:

—Mầy đến đây làm gì? Sao mầy dám trở lại chốn nầy?

Thầy lại lấy can, xông vào cậu bé, đá một cái, bạt tai một cái, rồi đuổi ra. Lòng-dạ tuy đau-khổ, nhưng đầu vẫn ngước cao, cậu lại đi về. Lần nầy, cậu cứ ở nhà. Mẹ hết sức yên-ủi cậu. Bà biết cậu bị đau-đớn lạ-lùng trong tâm-hồn, và dẫu lần nầy cậu không nhỏ một giọt nước mắt, bà cũng đoán được nỗi cậu buồn-rầu.

Đến tối, có người gõ cửa, bà *Paton* ra mở, thầy giáo bước vào, nói rằng:

—Tôi đến xin lỗi; tôi ước-ao *John* lại đi học. Bây giờ tôi đã biết ai xóa bài toán rồi. Tôi hối-hận vì đã sai-lầm. Em sẽ cứ đến học chớ?

Cậu dõng-dạc trả lời:

—Thưa thầy, không; tôi sẽ không khi nào tới trường thầy nữa.

Cậu giữ lời, dẫu bị thiệt-hại nhiều, tức là phải bỏ lòng dục-vọng trở nên người học-thức.

Chính tối đó, cậu tỏ ý mình:

—Thưa cha, con muốn ở nhà học nghề của cha.

Ông *Paton* hiểu tình-hình, bèn đáp:

—Được!

Ông có nghề làm mũ nồi. Ông làm việc luôn từ sáu giờ sáng đến mười giờ đêm; đồ-dùng bày ở trong một góc nhà. Mỗi ngày và cả ngày, cậu *John* tập nghề với ông. Nhưng trong giờ ăn cơm trưa và sau lúc ăn cơm tối, cậu mở sách ra, tự học những bài đáng lẽ thầy giáo dạy mình, được sao hay vậy. Nhà nghèo lắm, nên dẫu mới mười hai tuổi, *John* cũng đã phải làm để kiếm ăn. Mười đứa em trai em gái sẽ lấy cậu làm gương; cậu cảm-biết cả trách-nhiệm mình là thế nào.

Song cậu làm bí-tất (vớ) ít lâu, dành-giụm được món tiền nhỏ, bèn đi học sáu tuần-lễ tại trường một làng khá xa. Độc-giả sẽ nói: «Sáu tuần-lễ à! Chẳng ai học được mấy nỗi trong sáu tuần-lễ!» Nhưng hồi ấy chẳng có trường dạy không lấy tiền, và món tiền cậu để dành chỉ vừa đủ học sáu tuần-lễ.

Trong khi học, một ngày kia, cậu được tin một ban khoáng-chất kỹ-sư đang đo miền ấy và muốn kiếm một bọn con trai giúp việc.

Các ông kỹ-sư nầy đo xứ để vẽ địa-đồ. Làm việc từ chín giờ sáng đến bốn giờ chiều, và dẫu phải đi một giờ mới tới trại các ông kỹ-sư, *John Paton* cũng cứ xin việc. Cậu quá đỗi ham học để đạt lòng dục-vọng cao-thượng, là làm mục-sư! Lúc nghỉ trưa, các bạn trẻ tuổi khác đá banh (bóng), còn cậu thì ngồi trên bờ sông con mà bình-tĩnh đọc sách. Cậu không biết viên trưởng-ban xem-xét mình và bắt đầu thương-xót chú bé kỳ-dị ham học hơn ham chơi.

Một bữa, ông gọi *John* tới bàn giấy, hỏi cậu tính làm gì trong đời mình. Cậu đáp rằng mình muốn đến trường Cao-đẳng *Glasgow* để học khoa thần-đạo; ông chủ cả cười, rồi nói:

—Nầy cậu, tương-lai cậu có thể lỗi-lạc hơn nhiều lắm. Tôi có giấy phép của chánh-phủ cho cậu tới thành *Woolwich* học trường Quốc-gia Kỹ-sư. Đây, học-bổng tôi xin được cho cậu. Hãy ký giao-kèo làm việc cho chánh-phủ bảy năm, thì mọi việc sẽ xong-xuôi. Suốt đời, cậu không hề có dịp may dường ấy.

Ông rất ngạc-nhiên vì thấy mặt cậu *John* đang vui-mừng, hớn-hở bỗng lộ vẻ thất-vọng, buồn-rầu. Cậu nói lớn:

—Ồ, thưa ông, có thể ký giao-kèo ba, bốn năm mà thôi chăng? Tôi thật không thể cam-đoan làm việc bảy năm được.

—Sao vậy? Cậu hãy nói cho tôi rõ.

—Vì tôi đã cam-đoan làm việc cho một Chủ khác.

Ông trưởng-ban cất tiếng nghiêm-nghị hỏi rằng:

—Dại-dột quá! Vậy chớ chủ đó là ai?

—Thưa, chính là Đức Chúa Jêsus-

Christ. Tôi đã hứa làm mục-sư để hầu việc Ngài suốt đời; tôi định bảy năm nữa, sẽ sắp-đặt xong chức-vụ mình. Dẫu vậy, tôi cũng cám ơn ông lắm.

Ông kỹ-sư ngó chăm chàng thiếu-niên,—à, cậu bé—đang nói quả-quyết dường ấy. Đoạn, ông nổi giận vì thấy cậu không chịu nhận ơn mình như thế; ông xây qua phía viên thơ-ký mà rằng:

—Thầy *Morton*, trả tiền công một tuần-lễ cho cậu bé nầy. Cậu phải làm một trong hai việc nầy: hoặc nhận lời ta, hoặc bị đuổi. Cậu hãy lựa-chọn.

John đáp:

—Tôi lựa-chọn rồi.

Cậu từ-giã bạn, lấy tiền và lui gót. Cậu không có việc, không có tiền, nên lòng dục-vọng dường không sao đạt được. Song cậu thấy ý-định càng lâu càng vững, và lương-tâm vẫn bình-yên.

Hay tin cậu bị đuổi và bị đuổi vì cớ nào, ông đốc trường cậu học sáu tuần-lễ bèn cho cậu học không mất tiền. Nhưng như thế, cậu không giúp được cha; trái lại, cha sẽ phải cung-cấp quần-áo và tiền trọ cho cậu. Vậy, cậu lại không nhận ơn nầy. Cậu nói:

—Cha tôi làm việc để nuôi-dạy các em trai em gái tôi, kể đã đủ rồi. Còn tôi, tôi cũng khá lớn, khá khỏe, có thể làm-lụng, cho nên tôi phải làm-lụng.

Ra khỏi trường, cậu thấy một tờ yết-thị dán bên đường: «Tại *Lokerbie*, cần mướn con gặt.» Cậu đi *Lokerbie*, đến gần bác tá-điền và xin việc. Bác nói:

—Nầy, cậu thử bó một lượm lúa cho tôi xem. Cậu coi, lúa đã cắt xong, bây giờ đang bó.

John bó một lượm lúa, nhưng chẳng biết bó thế nào, nên khi bác cầm lấy, thì bông lúa rơi rải-rác. Bác cười, rồi nói:

—Tôi sẽ dạy cậu. Hãy ngó tôi.

Bác chỉ-bảo cậu rất cẩn-thận.

Lượm lúa thứ hai của *John* không xộc-xệch nữa; còn lượm thứ ba, bác tá-điền hết sức ném ra đằng xa, nhưng chẳng bông lúa nào rơi. Bác khen:

—Tốt lắm, cậu; cậu cứ làm đi.

John cứ làm. Cậu chưa hề làm ruộng bao giờ, nên lấy làm nặng-nề, khó-nhọc lắm. Những thợ khác đã làm quen, nên công-việc rất mau-chóng, còn cậu khó theo kịp họ; vậy mà cậu quyết cứ làm, dẫu mấy ngón tay đã trầy da, chảy máu. Đang khi lao-động, bọn thợ gặt trò-chuyện với nhau.

—Nầy, *Jacques*, cậu bé mới tới kia trước làm gì?

—Tôi không biết, nhưng chắc hắn làm thợ may. Coi kìa, hắn trắng biết bao! Con nhà tá-điền hắn sạm hơn.

—Ồ, không phải! Mấy ngón tay hắn có vết kim châm đâu?

—Vậy, chắc hắn làm thợ sơn.

Bác thứ ba nói:

—Thợ sơn à! Anh sai rồi! Quần-áo hắn có vấy sơn đâu?

Cách vài ngày, mùa gặt đã xong, *John* lãnh món tiền nhỏ-mọn nhưng quí-hóa, bỏ vào túi, rồi về nhà, mặc mấy người kia vẫn chưa biết rõ cậu thường làm nghề gì. *(Còn tiếp)*

CÓ CHA MÀ KHÔNG BIẾT!

ĐƯƠNG lúc giảng trong nhà nuôi trẻ mồ-côi, một ông mục-sư nói:

—Những em nào không có cha, xin giơ tay lên!

Hàng rừng tay lập-tức giơ lên.

—Vậy thì các em chứng-nhận rằng mình không có cha à?

—Thưa ông, vâng.

—Các em biết bài cầu-nguyện Chúa chăng? Xin đọc cho tôi nghe thử.

Chúng bắt đầu đọc: «Lạy Cha chúng tôi ở trên trời...» (Ma 6: 9).

—Thôi. Các em đọc đúng không?

Chúng đọc lại: «Lạy Cha chúng tôi ở trên trời...»

—Thôi. Nầy, các em đọc: «Lạy Cha chúng tôi.» Vậy, chắc các em có một Cha nhơn-lành, giàu-sang chớ.

Hỡi anh em, có khi nào anh em ăn-ở dường như mình không có một Cha Thiên-thượng, Toàn-năng, Toàn-ái và Toàn-thiện chăng?—*T. K. B. dịch.*